

Міністерство освіти і науки України
Київський національний лінгвістичний університет
Кафедра педагогіки та методики навчання іноземних мов

Курсова робота

**з педагогіки на тему: Реалізація на уроках іноземної мови
педагогічного досвіду педагогів новаторів**

студентки групи СОа 15-20
педагогічного факультету романо-германської
та української філології,
спеціальності 014 Середня освіта,
спеціалізації 014.21 Англійська мова і
література, освітньої програми
Іноземні мови та літератури, методика
навчання іноземних мов і зарубіжної
літератури (англійська мова і друга
західноєвропейська мова)

Салиган Дарії Ігорівни
Науковий керівник –
канд. пед. наук, доцент Кудіна В. В.
Кількість балів –
Національна шкала –
Оцінка ЄКТС –

Члени комісії: _____
(підпис) (прізвище, ініціали)

(підпис) (прізвище, ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ІДЕЙ ПЕДАГОГІВ-НОВАТОРІВ.....	5
1.1. Комбінована система М. П. Гузика.....	5
1.2. Дидактична система В. Ф. Шаталова.....	8
РОЗДІЛ 2. ШЛЯХИ РЕАЛІЗАЦІЇ ІДЕЙ ПЕДАГОГІВ-НОВАТОРІВ У ПРАКТИЦІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ (НА ПРИКЛАДІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ).....	13
2.1. Шляхи реалізації досвіду М. П. Гузика на уроках англійської мови.....	18
2.2. Шляхи реалізації досвіду В.Ф. Шаталова на уроках англійської мови.....	
ВИСНОВКИ.....	22
РЕЗЮМЕ.....	24
RESUME.....	25
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	26
ДОДАТКИ	29

ВСТУП

Актуальність теми полягає в тому, що одним з завдань сьогоденного реформування освіти є створення нового простору, де дитині буде приємно навчатися і отримувати ті знання, які можна застосовувати у повсякденному житті.

Згідно закону України «Про освіту», «метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, її талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, формування цінностей і необхідних для успішної самореалізації компетентностей» [4].

Викладання іноземної мови в закладах загальної середньої освіти, згідно опитуванням, не відповідає запитам суспільства. Сьогодні, іноземна мова виступає незамінним засобом комунікації для кожного учня: чи обере він академічну, чи обере він професійну профільну середню освіту.

Використовуючи традиційні методи, форми, засоби навчання, без урахування нових тенденцій розвитку сучасної педагогічної науки, вчитель не зможе ефективно вирішити проблему мотивації вивчення іноземної мови в навчальному процесі.

Нетрадиційні методи навчання у своїх роботах пропонували педагоги-новатори. Наприклад, В.Ф. Шаталов є автором педагогічної методики «ефективне навчання». М. П. Гузик створив авторську школу, яка стала експериментальною школою всеукраїнського рівня з проблем організації диференційованого особистісно-орієнтованого навчання, розвитку та виховання школярів.

Об'єктом дослідження є досвід педагогів-новаторів та вчителів іноземної мови в Україні.

Предметом дослідження виступають шляхи реалізації педагогічного досвіду педагогів-новаторів.

У зв'язку з цим **метою** дослідження є вивчення досвіду педагогів-новаторів; формування шляхів реалізації досвіду педагогів-новаторів на уроках іноземної мови.

Завдання дослідження такі:

- 1) визначити комбіновану систему М. П. Гузика;
- 2) охарактеризувати дидактичну систему В. Ф. Шаталова;
- 3) проаналізувати використання педагогічних новацій М. П. Гузика на уроках англійської мови;
- 4) проаналізувати досвід використання дидактичної системи В. Ф. Шаталова на уроках англійської мови.

Задля досягнення поставлених завдань використано такі **методи** дослідження:

- 1) ознайомлення з чинними державними документами в галузі освіти;
- 2) опрацювання наукових і навчальних джерел з ідеями педагогів-новаторів (М. П. Гузика та В. Ф. Шаталова);
- 3) вивчення досвіду вчителів школи з використанням ідей педагогів-новаторів у своїй педагогічній практиці.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ІДЕЙ ПЕДАГОГІВ-НОВАТОРІВ.

1.1. Комбінована система М. П. Гузика.

Микола Петрович Гузик – народний вчитель України, кандидат педагогічних наук, член-кореспондент НАПН України, є засновником «Авторської школи М. П. Гузика» у місті Южне, Одеської області.

Він розробив авторську комбіновану систему.

Комбінована система М. П. Гузика – це авторська дидактична система, яка заснована в останні десятиліття ХХ століття, а саме у 1988 році. Особливістю системи М. П. Гузика є орієнтація на учнів не як на об'єкт, а як на окрему особистість. Функцією комбінованої системи є персоналізація навчального процесу, створення індивідуальної освітньої траєкторії для кожного учня.

«Комбінована система дає можливість поєднувати у певному порядку елементи, у даному випадку – пристосувати педагогічний процес до умов навчання конкретної дитини. Це дозволяє шляхом комбінування відповідних педагогічних технологій створити умови для функціонування особистісно орієнтованого навчання» [3, с. 17].

«Авторська школа гуманістичної спрямованості Миколи Гузика ґрунтувалася на диференціації та індивідуалізації навчально-виховного процесу, використанні ресурсу розвивального середовища. Індивідуалізація здійснювалася за трьома видами програм: базовою (за державними стандартами), програмами для обдарованих учнів, персональними програмами для окремих учнів» [1, с. 331].

Перевагами комбінованої системи М. П. Гузика є створення умов, що гармонійно розвивають індивідуальність дитини. Ці умови мають відповідати

потребам та інтересам учня, а також його здібностям і можливостям (такими як: рівень швидкості сприймання, рівень зосередженості учнів і подібне).

«Це здійснюється перш за все завдяки раціональному поєднанню технологічних досягнень у галузі репродуктивною та інноваційного навчання. Ретельно розроблені технологічні схеми в межах такого поєднання надають можливість поступово переходити від відтворювального до творчого засвоєння матеріалу навчальної теми. Включення в навчальний процес диференційованих програм дає ефект поєднання колективних форм навчання з індивідуальними. В результаті учню надається можливість у притаманному йому темпі успішно засвоювати навчальний матеріал, використовуючи весь арсенал більш розвинених здібностей, і водночас удосконалювати ті компоненти розумової діяльності, які відстають у своєму розвитку. Таким чином забезпечуються умови для оволодіння кожним учнем знаннями, уміннями та навичками на тому рівні, що відповідає оптимальній реалізації його інтелектуальних можливостей (і, безумовно, відповідають або перевищують вимоги державних програм)» [2, с. 13].

«Згідно з Комбінованою системою зміст навчального предмета поділяється на інформаційні блоки. Вони формуються навколо провідних теорій, які покладені в основу навчального курсу, та включають інформацію трьох типів:

- 1) теоретичне ядро інформації (закони, правила, принципи, формули тощо);
- 2) факти, які ілюструють, підтверджують достовірність теоретичного змісту ядра інформації (факти, які підлягають узагальненню з метою виявлення існуючих закономірностей);
- 3) факти, за допомогою яких можна продемонструвати застосування положень теоретичного ядра інформації у навчальній практиці (навчальна інформація, т о демонструє певний зразок застосування законів, принципів, правил)» [2, с.10].

Комбінована система М. П. Гузика – це педагогічна технологія, що базується на поєднанні усіх форм навчання, а саме: індивідуальних, групових та колективних у звичайному шкільному класі. Таке розділення допомагає вчителю реалізувати увесь потенціал учня, розвивати в ньому різнобічний розвиток особистості дитини відповідно до її вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей (мета початкової школи).

У комбінованій системі М. П. Гузика прийоми, методи та зміст навчання є універсальними.

Система М. П. Гузика передбачає:

- 1) створення індивідуальної освітньої траєкторії згідно індивідуальних особливостей учнів;
- 2) виховання самостійності в учнях через вибір змісту, темпу навчання тощо;
- 3) поступове ускладнення навчального матеріалу опираючись на пізнавальні можливості учнів;
- 4) використання великої кількості різних засобів навчання задля кращого запам'ятовування учнями матеріалу.

Слід додати, що головною особливістю системи М. П. Гузика є суб'єкт-суб'єктні відносини між учасниками освітнього процесу, а саме вчителя і учня. Також, в ідеї комбінованої системи вкладено: «самоосвіта й саморозвиток особистості в умовах культурної й духовної насиченості змісту навчання і взаємодії учня з іншими людьми у навчальному процесі та шкільному середовищі в цілому» [5].

За Комбінованою системою, нова інформація вивчається, розширюється та поглиблюється учнями уроком за уроком. Заняття можуть бути «семи типів:

- уроки розбору нового матеріалу (РМБ);
- уроки фронтального опрацювання матеріалу (ФОМ);

- уроки індивідуального опрацювання матеріалу (ІОМ);
- уроки внутрішньопредметного узагальнення та систематизації матеріалу (ВПУ);
- уроки міжпредметного узагальнення та систематизації матеріалу (МПУ);
- уроки контролю та корекції набутих формальних знань, умінь та навичок (ТО);
- уроки контролю та корекції творчих умінь та навичок дітей у застосуванні вивченого матеріалу (ТО)» [11].

Уроки розбору нового матеріалу є першою ланкою в комбінованій системі Гузика. Метою уроків розбору нового матеріалу (РМБ) є опанування на репродуктивному рівні теорій, термінів, понять.

Наступним кроком у системі є уроки фронтального опрацювання матеріалу (ФОМ). Метою цих уроків є усвідомлення навчального матеріалу, формування умінь та навичок. Такий урок можна побудувати за етапами:

- 1) повторення навчального матеріалу минулого уроку;
- 2) фронтальне виконання завдань зазначених у програмі;
- 3) закріплення знань на основі запитань у зошиті;
- 4) контрольне опитування.

Третьою ланкою є уроки індивідуального опрацювання матеріалу (ІОМ). Уроки ІОМ мають на меті удосконалити знання учнів з певної теми.

Четвертим кроком є уроки внутрішньопредметного узагальнення та систематизації матеріалу (ВПУ). Метою уроків ВПУ є поєднання знань, умінь та навичок учнів з попередньо пройденим матеріалом.

Наступним кроком в авторській системі М. П. Гузика є уроки міжпредметного узагальнення та систематизації матеріалу (МПУ). Метою уроків МПУ є приєднання знань з іноземної мови до загальної структури знань дитини, що є її інтелектуальним досвідом. Наприклад, урок з закріплення знань з ЛО на

тему «Animals» можна розширити знання дитини про тварин з країн, мова яких вивчається.

Шостою ланкою у комбінованій системі є уроки контролю та корекції набутих формальних знань, умінь та навичок (ТО). Отже, метою цих уроків є контроль та корекція знань, умінь та навичок учня з вивченого навчального матеріалу.

Останньою ланкою є уроки контролю та корекції творчих умінь та навичок дітей у застосуванні вивченого матеріалу (ТО). Метою є контроль та корекція творчих умінь та навичок. Такі уроки є одними з найцікавішими уроками, тому що вони дають можливість учню продемонструвати свої особисті вміння та навички.

Таким чином, працюючи за комбінованою системою М. П. Гузика, за якою учень вивчає навчальний матеріал за сімома етапами, вчитель та учень успішно досягають передбачуваних програмою результатів, учень має більш структуровані знання та більш комплексно формує вміння та навички з передбачуваних тем.

1.2. Дидактична система В. Ф. Шаталова.

Віктор Федорович Шаталов – український педагог-новатор, заслужений вчитель України (1987), доктор НАМП України, автор нової технології інтенсивного навчання.

Віктор Федорович Шаталов розробив унікальну авторську дидактичну систему навчання. За системою Шаталова, урок побудований на використанні опорних сигналів, а саме: ключових слів, знаків, малюнків, формул тощо.

«Автор технології інтенсивного навчання Віктор Шаталов реалізував принцип навчання без примусу. Він поєднував наочно-схематичне навчання з

диференційованими навчальними завданнями різного рівня складності та обсягу. Учні складають конспекти за опорними сигналами, обирають посильний обсяг завдань. Поступово вдосконалюючись, вони збільшують обсяг завдань, працюючи у своєму індивідуальному темпі. У навчальному процесі використовувалась ціла низка творчо-пошукових, практичних методів» [1, с. 332].

Девізом його праці було: «Вчитися переможно!». Він вважав, що успіх, ті емоції, що відчуває дитина, коли в нього виходить завдання або коли дитина досягає своєї мети, є важливим принципом у вихованні в дидактичній системі.

«Знайти підхід до кожного» – це головне завдання у системі навчання за педагогом-новатором, яка відрізняє його систему з поміж інших.

У системі В. Ф. Шаталова поєднано декілька цікавих дидактичних ідей. По-перше, ідея опори. Сутністю цієї ідеї є створення вчителем опорних знаків для учнів. Опорними знаками можуть бути опорні символи, опорні схеми, опорні таблиці тощо. Функцією цих опорних знаків є створення структурних знань в учнів для кращого запам'ятовування матеріалу.

По-друге, ідея випередження. Ідея випередження надає змогу учням вивчати більше матеріалу, а саме більш складного, через об'єднання його в блоки. Метою цієї ідеї є створення первинних, базових знань для вивчення наступних тем, які передбачені програмою.

По-третє, ідея великих блоків. Ця ідея говорить сама про себе. Об'єднання декількох уроків або тем (загалом, від 6 до 10) дозволяє вчителю структурувати головну інформацію та презентувати її учням. Внаслідок цього, учень краще розуміє матеріал через створення логічних взаємозв'язків між темами.

Метою дидактичної системи В. Ф. Шаталова є розкриття талантів, через використання різних підходів, через суб'єкт-суб'єктні відносини між учнем та вчителем. Вчитель має бачити все прекрасне у дитині, розвивати усі здібності учня та пробуджувати в ньому потребу у пізнанні.

Доцільно було б відзначити, що дидактична система В. Ф. Шаталова базується на декількох принципах, а саме:

- 1) принцип успіху та оптимізму;
- 2) принцип безконфліктності;
- 3) принцип цілісності.

Загалом, основою системи В. Ф. Шаталова є його педагогічні принципи. Функцією принципів є забезпечення всебічного розвитку особистості учня. Слід підкреслити, що система, розроблена педагогом-новатором, за основу бере принципи розвивального навчання Л. Занкова: усвідомлення дитиною процесу навчання, вивчення матеріалу швидко, провідна роль теоретичних знань тощо. У своїй системі, В. Шаталов бере за основу ці принци, а саме:

- 1) навчання на високому рівні складності;
- 2) безконфліктність;
- 3) швидкий рух уперед;
- 4) відкриті перспективи;
- 5) занадто багаторазове повторення;
- 6) провідна роль теоретичних знань;
- 7) гласність.

На думку Г. Селевка, «опора вчителем на ці принципи забезпечує повну і загальну активність учнів на уроці» [9, с. 85].

Слід додати, що дидактична система В. Ф. Шаталова є гуманістичною, адже вчитель, створюючи та базуючи уроки за системою В. Ф. Шаталова, в повній мірі розкриває потенціал та можливості кожного учня, розвиває його як особистість.

Л. Юрченко зазначала: «В. Шаталов на перше місце в процесі навчання ставить виховну задачу, а також формування в учнів суспільно цінних мотивів навчання, допитливості, пізнавальних інтересів і потреб, почуття обов'язку і відповідальності за результати навчання» [12, с. 335].

Дидактична система В. Ф. Шаталова «побудована на принципі поваги особистості школяра, гуманного ставлення до нього» [12, с. 335]. Він вважав, що вчитель має бути оптимістом у передбачення результатів учнів і вірити, що учень може засвоїти навчальний матеріал на високому рівні.

Слід виділити, що за дидактичною системою В. Ф. Шаталова, урок має поділятися на сім етапів. Перший етап – розгорнуте, повне пояснення вчителем основного, відібраного матеріалу.

Другий етап – коротка розповідь навчального матеріалу за опорними сигналами. Це можуть бути як схеми (наприклад, схеми для запам'ятовування часів у мові (див. схема 1.2.1), так і малюнки (наприклад, зображення когнітивної метафори (див. метафора 1.2.1).

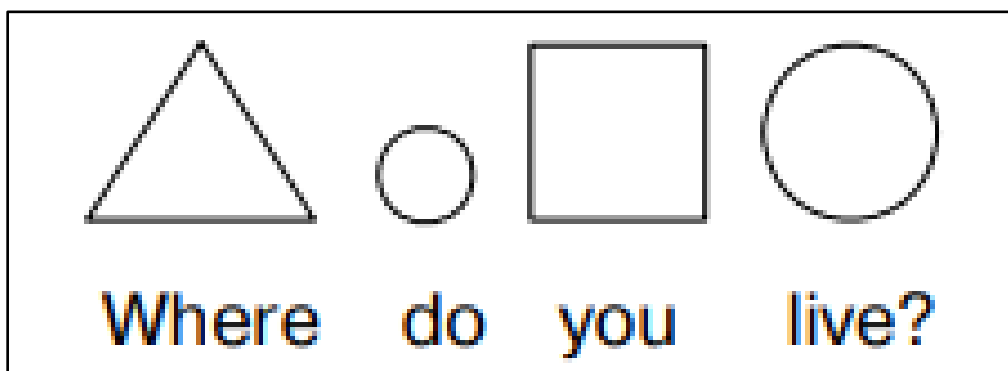
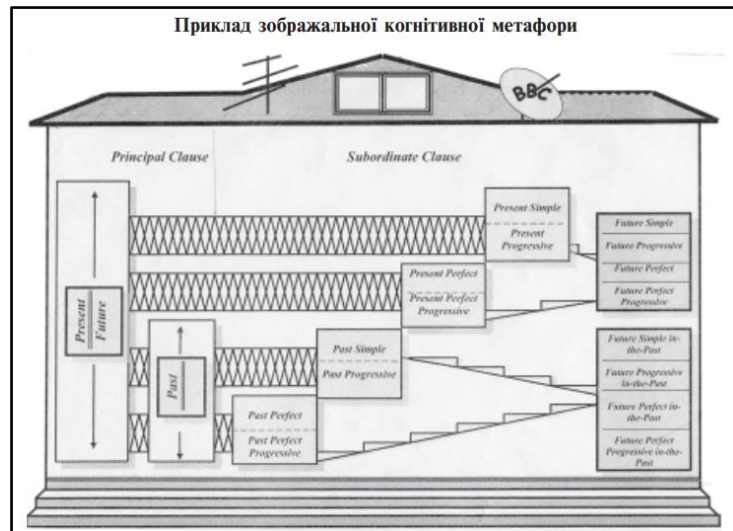

Схема 1.2.1 [8, с. 237]

Метафора 1.2.1 [8, с. 239]

Третій етап – вивчення учнем опорних сигналів. Роздумуючи над новою граматичною темою, наприклад, учень перемальовує собі схему special question у Present Simple.

Четвертий етап – робота з опорними сигналами вдома. Учень закріплює знання, які були набуті на уроці.

П'ятий етап – письмове відтворення учнем опорних сигналів на наступному уроці. За допомогою різних вправ, учень закріплює набуті навички, тим самим ще раз повторюючи матеріал, пройдений на минулому уроці.

Шостий етап – відповіді за опорними сигналами. Цей етап передбачає як письмові, так і учні відповіді: тести, відповіді на запитання вчителя тощо.

Сьомий етап передбачає постійне повторення та поглиблення знань вивченого матеріалу. Наприклад, якщо учень вивчав Present Simple, то потім можна взяти Present Continuous, або порівняння Present Simple з Present Continuous. Таким чином, вчитель допоможе учню поглибити знання з граматичної теми Present Tenses.

Внаслідок використання сьомих етапів за дидактичною методикою В. Ф. Шаталова, вчитель надає глибоке розуміння учнями теоретичних питань і це дає мотивацію учню використати свої знання на практиці.

РОЗДІЛ 2. ШЛЯХИ РЕАЛІЗАЦІЇ ІДЕЙ ПЕДАГОГІВ-НОВАТОРІВ У ПРАКТИЦІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ (НА ПРИКЛАДІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ)

2.1. Шляхи реалізації досвіду М. П. Гузика на уроках англійської мови.

Слід зазначити, що за комбінованою системою М. П. Гузика є декілька типів уроків. Урок «*Sally's Story. The Grey Duck. Формування вмінь зорового сприймання та сприймання на слух. Свійські та дикі птахи*» (додаток А) вчителів Ясюченя Н.М. та Максимишин Л.І. є уроком міжпредметного узагальнення та систематизації матеріалу (МПУ) або інтегрований урок.

«Інтегрований урок - це урок, який проводиться з метою розкриття загальних закономірностей, законів, ідей, теорій, відображених у різних науках і відповідних їм навчальних предметах» [10].

На початку уроку відбувається організація класу: це ранкова зустріч, привітання англійською мовою у пісенній формі. Далі, вчитель підводить до теми уроку та пропонує учням знайти відповіді на загадки.

На наступному кроці вчитель повідомляє тему та мету уроку. На цьому етапі, діти мають розповісти і продемонструвати малюнки птахів та згрупувати їх за класифікацією: domestic/wild. Таким чином, учні закріплюють лексичні одиниці, здобуті на минулих уроках та закріплюють свої знання про тваринний світ. Далі вчитель, за допомогою використання флеш карток (див. рис. 2.1.1), закріплює знання учнів з граматичної структури «Is he/she...? Yes, he/she is. No, he/she isn't. Are they...? Yes, they are. No, they aren't.».

2.1 Vocabulary time

Sally's got pictures too but smbd's cut them. Let's put them together and help Sally. Find your group and stick the pictures together (children do puzzles in groups of four).

So let's check: Is it a duck? (show **flash card!!!**)

Is she small?

Рис. 2.1.1

Наступним кроком уроку є перегляд відео. Після перегляду відео, вчитель задає питання англійською мовою (див. рис. 2.1.2), а відповіддю учня має бути якась дія: плескання долонями або стукання.

3.2 Watching the video

Listen the question and do actions (YES –CLAP / NO – STAMP)

1. Is she a duck? (yes)
2. Is he small? (no)
3. Is she yellow?(yes)
4. Is he grey?(yes)
5. Is she big?(no)
6. Is he sad?(yes)
7. Are they swans? (no)
8. Are they happy?(Yes)

Рис. 2.1.2

Після цього, вчитель підводить дітей до роботи з текстом (reading). Спочатку діти роздивляються малюнки, які представлені до тексту, далі читають текст по ролях. За допомогою цього завдання, учні вдосконалюють навички читання та аудіювання на базі історії «Сіре каченя». Після читання, вчитель ставить питання, відповідаючи на які, учні аналізують прочитаний текст.

Наступна вправа для учнів – письмо. Вчитель пропонує розкодувати надані слова і записати слова правильно (див. рис. 2.1.3). Таким чином, вправа надає можливість учням закріпити нові лексичні одиниці.

V. Writing

Sally sent us a coded message about the baby swan:

WRITING TASK: Coding

d s u g c k	
s v w o a p n	
b d e i g c	
h i a s p t p e y	

This is not a duck

This is a swan

It's not small.

It's white and big

It's happy.

Рис. 2.1.3

На заключному етапі уроку, вчитель, за допомогою питань, аналізує засвоєння матеріалу, настій учнів, що їм найбільше сподобалось. Потім вчитель пропонує учням самостійно проаналізувати їх роботу на уроці та презентує домашнє завдання.

Таким чином, поєднуючи усі форми навчання (індивідуальну, групову, колективну) за комбінованою системою М.П. Гузика, вчитель реалізує увесь потенціал учня та розвиває дитину як особистість.

Як було зазначено вище, комбінована система М. П. Гузика включає декілька типів уроків. Урок «Узагальнюючий урок для 4 класу на тему: «*Present Simple and Present Continuous*» (додаток Б) вчителя англійської мови Старих Г. С. є уроком внутрішньопредметного узагальнення та систематизації матеріалу (ВПУ).

Урок починається з організаційного моменту. Наступними кроками уроку є фонетична та мовна зарядки. Після цього, вчитель задає питання задля актуалізації попередньо вивченого матеріалу з граматичних тем: «Present Simple», «Present Progressive». За допомогою вправи «Переклади речення», вчитель звертає увагу учня на різницю між Present Simple та Present Progressive.

Основною частиною уроку є повторення та закріплення вивченого матеріалу за допомогою виконання вправ.

Вправа 1 (див. рис. 2.1.4) акцентує увагу учня на різницю в утворенні негативних та питальних речень часів Present Simple та Present Progressive.

<p><u>1. Складання негативних та питальних речень</u> <u>(Writing negative and questionable sentences)</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. He goes to school every day. 2. She is listening to music now. 3. Ted likes swimming very much. 4. We play football very well.
--

Рис. 2.1.4

За допомогою наступної вправи (див. рис. 2.1.5), учень знаходить помилку і аргументує своє твердження.

<p><u>2. Знайди помилку (Find a mistake)</u></p> <p>He go to school every day. She are listening to the radio now. Do he like swimming? I is a student.</p>

Рис. 2.1.5

Вправа 3 (див. рис. 2.1.6) допомагає учню пригадати утворення часів, питань в англійській мові та закріпити ці знання на письмі.

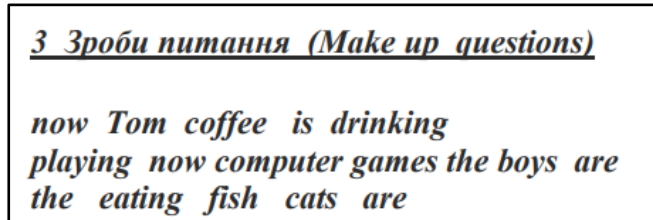

Рис. 2.1.6

Наступним кроком уроку є тест (див. рис. 2.1.7), який розподілений за варіантами, за допомогою якого учні ще раз систематизують свої знання на практиці.

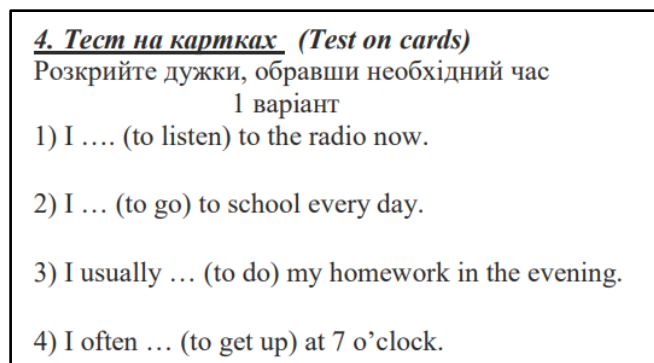

Рис. 2.1.6

Останньою вправою уроку є творче граматичне завдання (див. рис. 2.1.7), щоб ще раз закріпити знання учнів з граматичних тем «Present Simple», «Present Progressive».

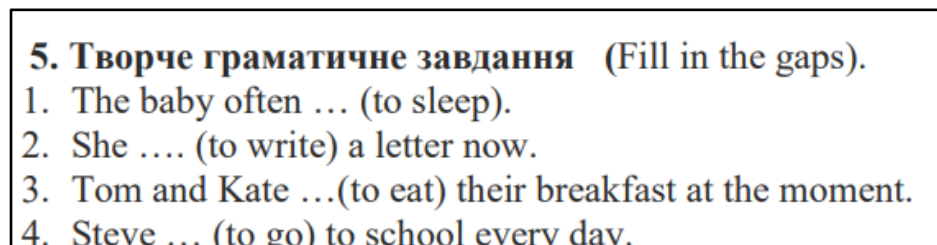

Рис.

2.1.7

Заключним етапом уроку є підбиття підсумків та пояснення домашнього завдання учням.

Отже, урок внутрішньопредметного узагальнення та систематизації матеріалу поєднує знання, уміння та навички учнів з попередньовивченим

матеріалом. Таким чином, такий тип уроку покращує та систематизує знання учнів з певних тем.

2.2. Шляхи реалізації досвіду В.Ф. Шаталова на уроках англійської мови.

План-конспект блоку уроків з граматики вчителів англійської мови (додаток В) Н.М. Гордєєвої та Л.А. Шундик аналізується за дидактичною системою В. Ф. Шаталова.

На початку уроку є вступне слово вчителя. На першому етапі вчитель пояснює матеріал з теми «Number of nouns». Вчитель, за допомогою опорного конспекту, пояснює як утворювати множину. Слід додати, що вчитель повністю пояснює новий матеріал (див. рис. 2.2.1) і також не забуває про винятки (див. рис. 2.2.2).

1. To make a singular noun plural, add **-s**:

brother-brothers

car-cars

Рис. 2.2.1

UM→A

<i>aquarium - aquaria (aquariums)</i>	<i>bacterium - bacteria</i>
<i>memorandum - memoranda</i>	<i>addendum - addenda</i>
<i>erratum - errata</i>	<i>datum - data</i>
<i>curriculum - curricula</i>	<i>medium - media</i>

IS→ES

<i>axis - axes</i>	<i>analysis - analyses</i>
<i>basis - bases</i>	<i>crisis - crises</i>
<i>diagnosis - diagnoses</i>	<i>hypothesis - hypotheses</i>
<i>oasis - oases</i>	<i>thesis - theses</i>

ON→A

<i>criterion - criteria</i>	<i>phenomenon - phenomena</i>
-----------------------------	-------------------------------

A→AE

<i>alga - algae</i>	<i>antenna - antennae (antennas)</i>
<i>larva - larvae</i>	<i>vertebra - vertebrae</i>
<i>formula - formulae (formulas)</i>	
BUT: areas, arenas, diplomas, dramas, encyclopedias, eras, ideas, sofas, umbrellas, villas	

Рис. 2.2.2

На другому етапі, вчитель демонструє схеми (див. рис. 2.2.3) на яких схематично відображено, як утворювати множину іменників.

5. Words ending in a vowel+o or -oo , add -s .	
<i>bamboo - bamboos</i>	<i>stereo - stereos</i>
Abbreviations ending in a -o , add -s .	
<i>photo</i>	<i>autos kilos memos</i>
Proper nouns ending in -o , add -s .	
<i>Eskimo - Eskimos</i>	<i>Afro - Afros</i>
Words ending in -o that denote musical instruments and terms, add -s .	
<i>piano - pianos</i>	<i>solo - solos</i>
Many words ending in a consonant+o , add -s .	
<i>avocado - avocados</i>	<i>ego - egos</i>

Рис. 2.2.3

На третьому етапі, згідно системі В. Ф. Шаталова, учень вивчає опорний конспект.

Четвертий та п'ятий етапи у дидактичній системі передбачають роботу з опорними сигналами та їх письмове відтворення. Згідно плану-конспекту вчителя англійської мови, учень має зробити певні вправи (див. рис. 2.2.4) для закріплення пройденого матеріалу.

<i>1. Write the plural forms of the following nouns:</i>			
cap	_____	task	_____
pipe	_____	lake	_____
comb	_____	pig	_____
swine	_____	hand	_____
opera	_____	country	_____
city	_____	duty	_____
industry	_____	life	_____
leaf	_____	shelf	_____
loaf	_____	potato	_____
photo	_____	dress	_____
bus	_____	wish	_____
rose	_____	fox	_____
house	_____	mouth	_____
month	_____	mouse	_____
bath	_____	roof	_____
half	_____	chief	_____

Рис. 2.2.4

В план-конспекті уроку надано безліч вправ для тренування набутих учнем знань. Також ці вправи відрізняються за формою. Наприклад, наявні вправи «доповніть речення» (див. рис. 2.2.5), вправи «оберіть правильну форму дієслова відповідно до іменника» (див. рис. 2.2.6), вправи «виберіть найбільш підходяще підкреслене слово» (див. рис. 2.2.7) тощо.

7. Insert these combinations in the following sentences.

school hold	team is	class is
school holds	team are	class are
group is	committee is	family has
group are	committee are	family have

- Our _____ moved to a new house.
 - My _____ changed their attitude to food.
- Our _____ sport competitions each spring.
 - In the USA, a state _____ no religious lessons.
- This football _____ the most experienced.
 - Our basketball _____ together again.
- My _____ usually on the second floor.
 - This _____ going to have a party.
- The smallest _____ teenagers.
 - The women's _____ the first in the list.
- The teachers' _____ going to study this questions.
 - The _____ composed of the most experienced teachers.

Рис. 2.2.5

9. Choose the most suitable word underlined.

- Ukraine and England have different weather/weathers.
- We couldn't find suitable accommodation/accommodations for all of you.
- Please, hand in your paper/papers.
- People's skin is covered in tiny hair/hairs.
- From the menu I chose chicken/chickens.

Рис. 2.2.6

10. Choose the correct form of the verb.

- These grapes (is/are) sour.
- The news (is/are) good.
- The tights (is/are) new.
- The white chalk (is/are) of bad quality.
- All mother's advice (is/are) useful.
- The new furniture(is/are) in the hall.
- The police (is/are) chasing the robber.
- Your clothes (is/are) shabby.
- Your knowledge of French (is/are) excellent.
- Gymnastics (is/are) his hobby.

Рис. 2.2.7

Шостий етап передбачає відповіді за опорними сигналами.

Сьомий етап, згідно дидактичної системи В.Ф. Шаталова, має на меті постійне повторення та поглиблення вивченого матеріалу. Задля цього, у план-конспекті урока наявні вправи на закріплення знань з теми «Number of nouns».

Реалізуючи усі сім етапів згідно дидактичної системи В. Ф. Шаталова, вчитель забезпечує краще розуміння матеріалу, допомагає учню легше запам'ятати новий навчальний матеріал, а й структурувати знання учня.

ВИСНОВКИ

Комбінована система М. П. Гузика зосереджена на особистості учня і має на меті зробити освітню траєкторію учня індивідуальною. Унікальність системи М. П. Гузика у поєднанні усіх форм навчання: індивідуальних, групових, колективних.

За комбінованою системою, уроки поділяються на сім типів: уроки розбору нового матеріалу, уроки фронтального опрацювання матеріалу, уроки індивідуального опрацювання матеріалу, уроки внутрішньопредметного узагальнення та систематизації матеріалу, уроки міжпредметного узагальнення та систематизації матеріалу, уроки контролю та корекції набутих формальних знань, умінь та навичок, уроки контролю та корекції творчих умінь та навичок дітей у застосуванні вивченого матеріалу. За таким поділом, учень краще опрацює матеріал та повністю досягає передбачених результатів навчання.

Дидактична система В. Ф. Шаталова побудована на використанні опорних сигналів. Дидактична система поєднує наочно-схематичне навчання диференційованими навчальними завданнями різного рівня складності та обсягу.

Система В. Ф. Шаталова побудована на принципах оптимізму, безконфліктності, цілісності.

За дидактичною системою, урок поділяється на сім етапів: пояснення основного матеріалу, розповідь матеріалу за опорними сигналами, вивчення опорних сигналів, робота з опорними сигналами, письмове відтворення опорних сигналів, відповіді за опорними сигналами, повторення і поглиблення знань з вивченого матеріалу. Завдяки такому поділу, учень глибоко розуміє теорію і це дає мотивацію використовувати набуті знання на практиці.

Шляхом побудови уроку англійської мови за комбінованою системою М. П. Гузика, учні використовують на практиці увесь свій потенціал та розвиваються як особистість.

Використовуючи дидактичну систему В. Ф. Шаталова при побудові уроків з англійської мови, вчитель створює умови для учнів, завдяки яким вони краще розуміють та запам'ятовують матеріал, а також структурують свої знання.

РЕЗЮМЕ

В умовах реформування системи освіти України та створення Нової української школи проблема створення нового простору, де дитині буде приємно навчатися і отримувати знання набуває особливої актуальності. Суспільна та педагогічна значущість проблеми зумовили вибір теми курсової роботи «Реалізація на уроках іноземної мови педагогічного досвіду педагогів новаторів».

У першому розділі курсової роботи теоретично було обґрунтовано комбіновану систему М. П. Гузика та дидактичну систему В. Ф. Шаталова. У першому підрозділі було проаналізовано комбіновану систему М. П. Гузика, зазначено базові ознаки системи і типи уроків. У другому підрозділі було розглянуто дидактичну систему В. Ф. Шаталова, її головні ідеї, мету, принципи та типи уроків за цією системою.

У другому розділі курсової роботи було розглянуто шляхи реалізації ідей педагогів новаторів на практиці, зокрема при викладанні англійської мови. У першому підрозділі проаналізовано урок міжпредметного узагальнення та систематизації матеріалу та урок внутрішньопредметного узагальнення та систематизації матеріалу за комбінованою системою М. П. Гузика. У другому підрозділі було проаналізовано блок уроків за дидактичною системою В. Ф. Шаталова.

Курсова робота складається зі вступу, двох розділів, 3 додатків. Обсяг роботи складає 25 сторінок. У списку використаної літератури нараховується 12 джерел.

Ключові слова: комбінована система, дидактична система, особисто-орієнтоване навчання.

RESUME

In the conditions of the reform of the education system of Ukraine and the creation of the New Ukrainian School, the problem of creating a new space where the child will enjoy learning and gaining knowledge becomes especially relevant. The social and pedagogical significance of the problem led to the choice of the topic of the course work "Implementation of the pedagogical experience of innovative teachers in foreign language classes."

In the first chapter of the coursework, the combined system of M. P. Guzyk and the didactic system of V. F. Shatalov were theoretically substantiated.

In the first subsection, the combined system of M. P. Guzyk was analyzed, the basic characteristics of the system and types of lessons were indicated. In the second subsection, the didactic system of V. F. Shatalov, its main ideas, purpose, principles and types of lessons according to this system were considered.

In the second section of the course work, ways of implementing the ideas of innovative teachers in practice, in particular, in teaching English, were considered. The first subsection analyzes the lesson of intersubject generalization and systematization of material and the lesson of intrasubject generalization and systematization of material according to the combined system of M. P. Guzyk. In the second subsection, a block of lessons according to the didactic system of V.F. Shatalov was analyzed.

The coursework consists of an introduction, two sections 3 appendices. The volume of the work is 25 pages. The list of used literature includes 12 source.

Key words: combined system, didactic system, personally-oriented training.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Артемова, Л. В. Історія педагогіки України [Текст] : підручник / Л. В. Артемова. - Київ : Либідь, 2006. - 424 с.
2. Гузик М.П. Комбінована система організації навчально-виховного процесу в загальній школі /Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук. Київ: Вид-во "Науковий світ", 2004. – 25 с.
3. Гузик М.П. Комбінована система організації навчально-виховного процесу в загальноосвітній школі: Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.09. – К., 2004. – 230 с.
4. Закон України «Про освіту» (стаття 1). URL: www.golos.com.ua/article/294010
5. Комбінована система організації навчально-виховного процесу. – [Електроний ресурс]. – Режим доступу: https://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2016/03/innovators_6_2.pdf
6. Кравчинська Т. С. Педагогіка партнерства – основні ідеї, принципи та сутність. – [Електроний ресурс]. – Режим доступу: https://lib.iitta.gov.ua/707221/1/%D0%9A%D1%80%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B8%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0_%D1%82%D0%B5%D0%B7%D0%B8.pdf
7. Матеріали наукової конференції професорсько-викладацького складу, наукових працівників і здобувачів наукового ступеня за підсумками науково-дослідної роботи за період 2015–2016 рр. (15–18 травня 2017 р.): у 2-х томах. Том 2. – Вінниця: Донецький національний університет імені Василя Стуса, 2017. – 188 с.
8. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін./ за загальн. ред. С. Ю. Ніколаєвої. – К. : Ленвіт, 2013. – 590 с.
9. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 16: Творча особистість учителя: проблеми

- теорії і практики: зб. наук. пр. / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2004.
10. Островерхова Н. Аналіз уроку: концепції, методики, технології : спецвипуск / Н. Островерхова // Директор школи. – 2004. – № 25–26. – 128 с.
11. Стаття «Комбінована система М.П. Гузика: основні моменти», Суворова О.М. – [Електроний ресурс]. – Режим доступу: <https://naurok.com.ua/kombinovana-sistema-m-p-guzika-osnovni-momenti-49238.html>
12. Юрченко, Л. Впровадження педагогічних ідей В. Ф. Шаталова в практику роботи загальноосвітньої школи / Л. Юрченко // Дидакал. Упровадження інновацій як чинник єдності педагогічної теорії та освітньої практики. - 2013. - № 13. - С. 334-336.

ДОДАТКИ

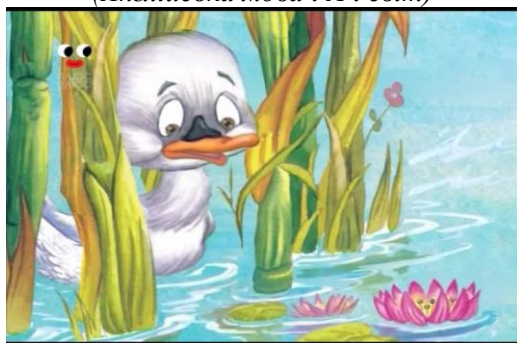
Додаток А

Тернопільська спеціалізована школа з поглибленим
вивченням іноземних мов І-ІІІ ступенів №29

ІНТЕГРОВАНІЙ УРОК НА ТЕМУ :

«Sally's Story. The Grey Duck. Формування вмінь зорового сприймання та сприймання на слух. Свійські та дикі птахи.»

(Англійська мова і Я і світ)

Провели :
*Ясюченя Н.М. та
Максимишин Л.І.
Учні 2-А класу*

Тема уроку: Історія Саллі «Сіре каченя». Формування вмінь зорового сприймання та сприймання на слух. Свійські та дикі птахи.

Мета уроку:

Я і Світ:

навчальна: узагальнити та систематизувати знання учнів про характерні ознаки свійських та диких птахів на прикладі качки та лебедя;

розвивальна: розвивати спостережливість, увагу, пізнавальний інтерес, уміння порівнювати, робити висновки, послідовно висловлювати свої думки, вміння знаходити суперечливі якості в одному об'єкті; залучати до пошуку цікавих думок, стимулювати творчу уяву;

виховна: виховувати інтерес до вивчення природи; прищеплювати любов до птахів; почуття колективізму, відповідальності, старанність.

Англійська мова:

навчальна: практикувати всі види мовленнєвої діяльності, закріпити нові лексичні одиниці, повторити раніше вивчені лексичні одиниці, граматичні структури Is he/she...? Yes, he/she is. No, he/she isn't. Are they...? Yes, they are. No, they aren't., вдосконалювати навички читання та аудіювання на базі історії «Сіре каченя»;

розвивальна: удосконалювати фонетику та артикуляцію звуків, усні комунікативні вміння з опорою на наочність, узагальнити та систематизувати лексичні одиниці за темами «Сім»я, Друзі»;

виховна: зацікавити учнів темою уроку, привернути їхню увагу до вивчених лексичних одиниць, передбачених у цьому уроці; допомогти їм бути розкутими в спілкуванні, повторити граматичний матеріал попередніх уроків, виховувати інтерес до вивчення природи; прищеплювати любов до птахів; почуття колективізму, відповідальності, старанність.

Очікуваний результат уроку: учні вмітимуть описувати птахів на основі вивченого лексичного та граматичного матеріалу теми;

учні вмітимуть ставити/відповідати на запитання про себе та оточення;

Життєві уміння: виявляти співчуття до емоційного стану інших, фокусуватися на візуально представленій інформації, щоб робити свої передбачення та здогади.

Дидактичні матеріали: flash cards to Sally's Story "The grey duck", Class CD1, Active Teach CD-ROM, pictures of domestic and wild birds(children's works), puzzles and riddles, a chart for self-evaluation, writing coding tasks, role cards for reading task, cards for working in groups and pairs.

Хід уроку

I Організація класу

1. Ранкова зустріч . Привітання. Вправа „Обіймалочки”

- Підніміть руки - хто любить співати
- Помахайте - хто любить малювати
- Пострибайте – хто любить танцювати
- Присядьте – хто любить читати
- Обійміться – хто любить птахів оглядати.

1.1 Greeting in English

Are you happy today? So, let's sing :(CD 1 Track 55)

Stand up and say

We're happy today

Happy today...

Sit down and say

We're happy today

Happy today...

Clap hands and say

We're happy today...

Happy today...

2. Обмін інформацією.

Неймовірна краса птахів захоплює нас . Протягом усього життя ми бачимо різних птахів. Природа відкриває перед людиною великий світ птахів.

А ну ж бо хто відгадає що це за птахи?

В неї ноги – наче ласти,

Дзьоб плескатий, червонястий,

- Кря, кря, кря, - пливе по річці,

Їсть зерно, скубе травичку...

Ви вгадали цю босячку?

Хто це, діти? Звісно,... (качка)

Що це ще за чудеса?
Подивись, яка краса!
Птахи дивляться на воду
На свою чудову вроду,
Легко змахують крильми,
Ніби перший сніг зими,
Шні довгі і гнучкі.
Що за красені такі?(Лебеді)

2.2 Warm-up

Look this is our friend SALLY and she's got a TREASURE BOX for us. Can you guess – what is it?

„**Прихований скарб**”(діти відгадують, що знаходиться в скриньці, передаючи по колу) Is it a ...? (yes, it is /no, it isn't)

It is a NEST and EGGS(шкаралупка з яйця)

II Мотивація навчальної діяльності

2.1. Повідомлення теми і мети уроку

Отже, сьогодні ми подорожуємо у світ птахів. Як ви вже знаєте - птахи є свійські та дикі. Свійські птахи це... а дикі це... а які ваші улюблені птахи?

Продовжимо ознайомлення із птахами за допомогою ваших малюнків

(Діти розповідають і демонструють малюнки птахів та групують їх за класифікацією) DOMESTIC WILD

(Виставка учнівських робіт)

2.1 Vocabulary time

Sally's got pictures too but smbd's cut them. Let's put them together and help Sally. Find your group and stick the pictures together (children do puzzles in groups of four).

So let's check: Is it a duck? (show **flash card!!!**)

Is she small?

Is it a Swan ? (show a flash card)

Is he big?

Is it a baby duck? / is it a baby swan?

Is she big? / Is he small?

III Сприймання й усвідомлення нового матеріалу

3.1 Pre-listening

Давайте поміркуємо. Звідки, на вашу думку, з'являються птахи?

Чи всі яйця птахів однакові?

Чим вони відрізняються?

Ducks and swans 've got babies form eggs. They are in our class. Now find them!

What colour are the eggs? Are they big/ are they small? Let's divide into two groups (BIG GREY EGGS – SMALL WHITE EGGS)

3.2 Watching the video

Listen the question and do actions (YES –CLAP / NO – STAMP)

1. Is she a duck? (yes)
2. Is he small? (no)
3. Is she yellow?(yes)
4. Is he grey?(yes)
5. Is she big?(no)
6. Is he sad?(yes)
7. Are they swans? (no)
8. Are they happy?(Yes)

ФАКТИ ПРО ЛЕБЕДЯ ТА КАЧКУ

1. Лебеді дуже обережні. Вони рідко підпливають до берега, а гнізда зазвичай в'ють у хашах та очереті. (ТАК)
2. Розмах крил лебедя сягає 2 метрів. (ТАК)
3. За рік качка може знести більше 1000 яєць. (НІ). Вона в середньому може знести 250 яєць.
4. Пір'я лебедів та качок вкрите особливим жиром і не намокає у воді. (ТАК)

IV. Робота над текстом. Reading.

4.1 Pre-reading

Take your seat. Open your Pupil's Books. Look at the picture 1 – tell me what colour are the baby ducks there? (yellow)

Look at the picture 2 – what colour is the baby duck here? (grey)

4.2 Read and listen (aloud in roles)

Now let's read the story aloud in roles to guess – is the grey duck happy?

MUM DUCK	DAD DUCK	MUM SWAN
BABY SWAN	BABY DUCK	

OPTOINS: a group of volunteers can read the story in roles.

4.3 After-reading task.

So, is the grey duck happy at the beginning? Why?(He hasn't got family)

Is he happy at the end? Why? (he's got a mum swan)

V. Writing

Sally sent us a coded message about the baby swan:

WRITING TASK: Coding

d s u g c k	
s v w o a p n	
b d e i g c	
h i a s p t r e y	

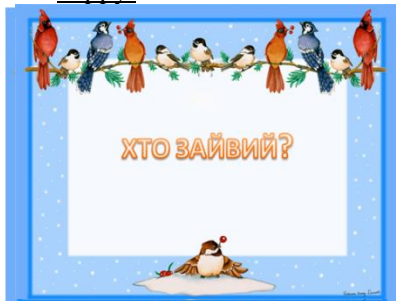
This is not a duck

This is a swan

It's not small.

It's white and big

It's happy.

VI. Speaking. PAIR WORK.

You've got messages (Swans and Ducks and Empty) too. Take one for the envelope and read.

Now all the swans and ducks get together in a row in front of the class

And all the others stand opposite them. Your task is to guess who are they SWANS OR DUCKS. Use the questions on the board:

Are you small? Are you white? Are you a swan/duck?

Yes, I am / No, I'm not.

(students work IN PAIRS.)

VII. Підсумок уроку. Рефлексія

7.1 Наш урок підходить до завершення. А що ж ми з вами дізналися?

- Сьогодні на уроці ми вчилиось... (розрізняти свійських та диких птахів)
- Найбільше мені сподобалось...
- Чи справдилися ваші очікування?
- Ви всі були дуже активними, організованими, творчими, тому і встигли добре виконати всі завдання.

7.2. Оцінювання та самооцінювання.

We've got lots of fun and you were very active, creative. I'm proud of you

Now I'd like to know
Can you describe ducks/swans?
Can you read the story?
Can you act out the story? So , look at our chart and put the swans into the
right pocket
I CAN DO IT I'M NEARLY THERE I NEED HELP

VII Домашнє завдання

Walk to the park and feed ducks and swans.

Додаток Б

Узагальнюючий урок для 4-го класу на тему:
«PRESENT SIMPLE AND PRESENT CONTINUOUS»

План уроку

Тема уроку: «Present Simple and Present Continuous».

Тип уроку: повторення та узагальнення вивченого матеріалу.

Мета: розвиток граматичних навичок.

Задачі:

Навчальна: тренування у застосування граматичних особливостей Present Simple and Present Continuous;

Розвивальна: сприяти розвитку уваги, пам'яті, уяви, мислення;

Виховна: сприяти формуванню інтересу та позитивного ставлення до іноземної мови, формуванню позитивного ставлення до образу мислення однокласників;

Обладнання: комп'ютер, проектор, презентація, аудіозапис, картки із завданнями

Схема уроку

- 1 Організаційний момент.
- 2 Фонетична зарядка.
- 3 Мовна зарядка.
- 4 Актуалізація вивченого матеріалу.
- 5 Повторення та закріплення вивченого матеріалу.
- 6 Творче граматичне завдання.
- 7 Підбиття підсумків. Виставлення оцінок, Пояснення домашнього завдання.

Хід уроку

I. Організаційни момент

II. Фонетична зарядка

- [s] walks, eats, makes, keeps
- [z] goes, finds, reads, smells
- [iz] watches, misses, washes, mixes
- [ɪ] sleeping, talking, playing, writing

III. Мовна зарядка.

The rain is raining all around,

It falls on field and tree
It rains on the umbrella here
And on the ships at sea.

IV. Актуалізація вивченого матеріалу.

1. What tenses are used in this poem? Name them.
2. What do you know about Present Simple? (Переклад, використання, творення, сигнальні слова)
What do you know about Present Progressive? (Переклад, використання, творення, сигнальні слова)

What is the difference between Present Simple and Present Progressive?

Переклади речення

Mary is drinking coffee now.
Mary always drink coffee.
You are playing computer games now.
You often play computer games.

V. Повторення та закріплення вивченого матеріалу. Тренування, виконання вправ.

1. Складання негативних та питальних речень **(Writing negative and questionable sentences)**

1. He goes to school every day.
2. She is listening to music now.
3. Ted likes swimming very much.
4. We play football very well.

2. Знайди помилку (Find a mistake)

He go to school every day.
She are listening to the radio now.
Do he like swimming?
I is a student.
Kate is swim in the swimming pool.
It are snowing.
Does you like to read books?

3 Зроби питання (Make up questions)

now Tom coffee is drinking
playing now computer games the boys are
the eating fish cats are

4. Тест на картках (Test on cards)

Розкрийте дужки, обравши необхідний час

1 варіант

- 1) I ... (to listen) to the radio now.
- 2) I ... (to go) to school every day.
- 3) I usually ... (to do) my homework in the evening.

- 4) I often ... (to get up) at 7 o'clock.
- 5) He (to write) a letter now

2 варіант

1. Ann ... (to drive) a car at the moment.
2. Denis always ... (to work) very hard at school.
3. I ... (to have) my music lessons on Sundays.
4. He ... (to be) a student.
5. He ... (to have) many books at home.

5. Творче граматичне завдання (Fill in the gaps).

1. The baby often ... (to sleep).
2. She (to write) a letter now.
3. Tom and Kate ...(to eat) their breakfast at the moment.
4. Steve ... (to go) to school every day.
5. They ... (to leave) home at six o'clock in the morning.
6. Look! The house (to burn).
7. Bob and Mike ... (not /to teach) at the moment.

VI. Підбиття підсумків. Виставлення оцінок, пояснення домашнього завдання.

Well done. Children, thank you very much for your answers. You have done many tasks. You know a lot about Present Continuous. I liked your answers. And now write down your task for the next lesson. That's all for today. Good-bye.

Додаток В

Досвід роботи заступника директора з англомовного циклу, вчителя англійської мови ліцею «Інтелект»
Дарницького району м. Києва

<http://lyceum-intellect.kiev.ua/index.php?mode=main>

Н.М. Гордєєвої, Л.А. Шундик (2014)

ПЛАН-КОНСПЕКТ БЛОКУ УРОКІВ З ГРАМАТИКИ

(Матеріал, що подається нижче, не може бути опрацьований на одному уроці. В залежності від рівня підготовленості учнів його можна поділити на кілька уроків.

Учитель може обрати різні тренувальні вправи.)

Тема: NUMBER OF NOUNS

Практична мета: удосконалювати навички вживання іменників у формі однини та множини, утворювати форми множини іменників за загальними правилами та таких, що є винятками із правил, а також від

іменників іншомовного походження; удосконалювати навички узгоджувати іменники різних типів із дієсловами.

Освітня мета: сформувати чітке уявлення учнів про клас іменників у англійській мові.

Розвивальна мета: розвивати логічне мислення, вміння аналізувати, порівнювати та систематизувати вивчений граматичний матеріал.

Виховна мета: виховувати інтерес до вивчення граматики англійської мови.

Обладнання: теоретичний матеріал, вправи, роздатковий матеріал, інтерактивні ігри.

ХІД УРОКУ

I. Вступне слово вчителя. Повідомлення теми та мети уроку.

Today you are going to learn how to make different singular nouns plural and how to use them with verbs. Look at the board to get acquainted with the rules. (Також див. додаток 1)

1. To make a singular noun plural, add **-s**:

brother-brothers *car-cars*

2. If the word ends in: **-ch, -sh, -x, z, or -s(-ss)**, add **-es**:

match - matches *bush - bushes*
box - boxes *atlas - atlases*
glass - glasses *waltz - waltzes*

NOTE the exceptions:

Check - Checks

epoch - epochs

stomach - stomachs

3. If the word ends in **-y**, and there is a **consonant** before it, change **-y** to **-i** and add **-es**:

baby-babies *city-cities*

4. If the word ends in **-f / -fe**, change **-f / -fe** to **-ve** and add **-s**:

half-halves *life-lives*

But to some words ending in **-f** we just add **-s**:

roof - roofs *chief - chiefs*
safe - safes *handkerchief - handkerchiefs*
belief - beliefs *kerchief - kerchiefs*
proof - proofs *reef - reefs*

5. Words ending in a **vowel+o** or **-oo**, add **-s**.

bamboo - bamboos stereo - stereos
radio - radios

Abbreviations ending in a **-o**, add **-s**.

photos autos kilos memos

Proper nouns ending in **-o**, add **-s**.

Eskimo - Eskimos Afro - Afros

Words ending in **-o** that denote musical instruments and terms, add **-s**.

piano - pianos solo - solos
soprano - sopranos allegro - allegros

Many words ending in a **consonant+o**, add **-s**.

avocado - avocados ego - egos
hairdo - hairdos tango - tangos

Some words ending in a **consonant+o**, add **-es**.

motto - mottos/mottoes
tornado - tornados/tornadoes
zero - zeros/zeroes

Some words ending in **-o**, add either **-s** or **-es**.

echo - echos embargo - embargoes
hero - heros tomato - tomatos
potato - potatos mosquito - mosquitoes
cargo - cargos veto - vetoes
torpedo - torpedos volcano - volcanoes

6. Some nouns have irregular plurals:

a - e
man - men woman - women
oo - ee
foot - feet tooth - teeth goose - geese
by adding - en
child - children ox - oxen
person - people mouse - mice louse - lice

7. Some nouns have the same form in singular and plural:

<i>deer - deer</i>	<i>sheep - sheep</i>	<i>fish - fish (fishes – kinds of fish)</i>
<i>trout - trout</i>	<i>salmon - salmon</i>	<i>fruit - fruit (fruits – kinds of fruit)</i>
<i>swine – swine</i>	<i>means – means</i>	<i>species – species</i>
<i>series – series</i>	<i>spacecraft – spacecraft</i>	<i>aircraft - aircraft</i>

8. Some nouns of **Latin** and **Greek** origin keep the plural form of the language from which they have been borrowed. However, some nouns can also add **-s** to make plural.

US→I

<i>alumn<u>us</u> – alumn<u>i</u></i>	<i>cact<u>us</u> – cact<u>i</u> (cactuses)</i>
<i>syllab<u>us</u> – syllab<u>i</u> (syllabuses)</i>	<i>radi<u>us</u> - radi<u>i</u></i>
<i>stimul<u>us</u> – stimul<u>i</u></i>	<i>nucle<u>us</u> - nucle<u>i</u></i>

UM→A

<i>aquari<u>um</u> – aquari<u>a</u> (aquariums)</i>	<i>bacteri<u>um</u> - bacteri<u>a</u></i>
<i>memorand<u>um</u> - memorand<u>a</u></i>	<i>addend<u>um</u> – addend<u>a</u></i>
<i>errat<u>um</u> – errat<u>a</u></i>	<i>dat<u>um</u> – dat<u>a</u></i>
<i>curricul<u>um</u> – curricul<u>a</u></i>	<i>medi<u>um</u> – medi<u>a</u></i>
<i>maxim<u>um</u> – maxim<u>a</u></i>	<i>strat<u>um</u> - strat<u>a</u></i>

IS→ES

<i>axis – axes</i>	<i>analysis – analyses</i>
<i>basis – bases</i>	<i>crisis – crises</i>
<i>diagnosis – diagnoses</i>	<i>hypothesis – hypotheses</i>
<i>oasis – oases</i>	<i>thesis - theses</i>

ON→A

<i>criteri<u>on</u> – criteri<u>a</u></i>	<i>phenomen<u>on</u> - phenomen<u>a</u></i>
---	---

A→AE

<i>alg<u>a</u> – alg<u>ae</u></i>	<i>antenn<u>a</u> – antenn<u>ae</u> (antennas)</i>
<i>larv<u>a</u> – larv<u>ae</u></i>	<i>vertebr<u>a</u> – vertebr<u>ae</u></i>
<i>formul<u>a</u> – formul<u>ae</u> (formulas)</i>	

BUT: areas, arenas, diplomas, dramas, encyclopedias, eras, ideas, sofas, umbrellas, villas

EX/IX→ CES or +ES

<i>append<u>x</u> – append<u>ixes</u> (anatomy) or append<u>ices</u> (books)</i>
<i>index – index<u>es</u> (bibliographical) or index<u>es</u> (mathematics)</i>
<i>codex – codic<u>es</u></i>
<i>apex – ap<u>exes</u>/ap<u>ices</u></i>

9. The plural of compound nouns

Compound nouns spelt as one word form their plurals by changing the second part of them:

schoolgirl – schoolgirls
postman – postmen

To make hyphenated compound nouns plural we must put into the plural form the noun having the main meaning:

custom-house – custom-houses
hotel-keeper – hotel-keepers
mother-in-law – mothers-in-law
passer-by – passers-by

If there is no noun in the compound, the plural ending is added to the end of the compound noun:

forget-me-not – forget-me-nots

10. There are nouns that are always used in plural.

Some of these nouns are always used with determiners (articles, pronouns):

<i>activities</i>	<i>likes</i>	<i>feelings</i>	<i>authorities</i>
<i>pictures</i>	<i>wages</i>	<i>cattle</i>	<i>clothes</i>
<i>outskirts</i>	<i>barracks</i>	<i>premises</i>	<i>stairs</i>

I went to the pictures with my friend.
You hurt his feelings.

Some are usually used without determiners:

<i>expenses</i>	<i>goods</i>	<i>refreshments</i>	<i>riches</i>
<i>congratulations</i>	<i>earnings</i>	<i>(good) looks</i>	<i>arms</i>

They agreed to pay for expenses.

NOTE!

Police is a plural noun, but does not end in - s.
The police were informed.

11. A small group of plural nouns refer to single items that have two linked parts. They refer to things that people wear or tools that people use:

<i>glasses</i>	<i>jeans</i>
<i>trousers</i>	<i>scales</i>
<i>pyjamas</i>	<i>scissors</i>
<i>shorts</i>	<i>binoculars</i>
<i>compasses</i>	<i>spectacles</i>

You can use “a pair of” to make it clear you are talking about one item, or a number with “pairs of” when you are talking about several items.

I bought a pair of scissors and three pairs of jeans.

12. With some nouns that refer to a group of people or things, the same form can be used with singular or plural verbs, because you can think of the group as a unit or as individuals. These nouns are often called **collective nouns**:

army
audience
class
club
committee
jury
company
council
crew
crowd
headquarters
family
government
group
press
public
staff
tea

Our little group is complete again. (as a unit)
The largest group are the boys. (as individuals)
Our family isn't poor any more. (as a unit)
My family are perfectly normal. (as individuals)

13. The following expressions usually have **plural** verbs:
a number of *the majority of* *a couple of*

a group of

A couple of children are outside.

But if we say **the number of**, we use a singular verb.

The number of books in the library is over 5 million.

Some plural expressions have singular verbs: names of quantities, plural names of countries, nouns joined by **and** (if we think of them as making a single item), or **more than one**.

Ten pounds is too much.
Is the United States smaller than Canada?
Fish and chips costs three dollars.

We also use a singular verb after **one of** and a plural noun.

One of your children has lost a key.

II.

- **Актуалізація опорних знань учнів**

- *To remember the rules better, let's read the following poem. (Див. додаток 2)*

- *Now, let's check how well you remember the rules. (Учні працюють у парах, відповідаючи на запитання на картках. Вони можуть прочитати правильні відповіді на звороті карток). (Див. додаток 3)*

- **Інтерактивні ігри. (Див. додаток 4)**

- **Тренувальні вправи**

1. Write the plural forms of the following nouns:

cap	_____	task	_____
pipe	_____	lake	_____
comb	_____	pig	_____
swine	_____	hand	_____
opera	_____	country	_____
city	_____	duty	_____
industry	_____	life	_____
leaf	_____	shelf	_____
loaf	_____	potato	_____
photo	_____	dress	_____
bus	_____	wish	_____
rose	_____	fox	_____
house	_____	mouth	_____
month	_____	mouse	_____
bath	_____	roof	_____
half	_____	chief	_____
woman	_____	foot	_____
ox	_____	deer	_____

crisis	_____	phenomenon	_____
criterion	_____	datum	_____
formula	_____	antenna	_____
medium	_____	means	_____
house-wife	_____	passer-by	_____
brother-in-law	_____	boy-friend	_____

2. Write the plural forms of the following nouns:

postman	_____	pocket-knife	_____
man-servant	_____	editor-in-chief	_____
library	_____	statesman	_____
watch	_____	schoolgirl	_____
glass	_____	county	_____
party	_____	ax	_____
play	_____	ego	_____
hero	_____	leaf	_____
half	_____	tomato	_____
eye	_____	chief	_____
key	_____	peach	_____
thief	_____	box	_____
bush	_____	myth	_____
ray	_____	louse	_____
path	_____	reef	_____
journey	_____	safe	_____
man	_____	foot	_____
tooth	_____	salmon	_____
goose	_____	trout	_____
monarch	_____	vertebra	_____
child	_____	monkey	_____
son-in-law	_____	aircraft	_____
fisherman	_____	merry-go-round	_____
text-book	_____	belief	_____

3. Write the plural forms of the following nouns:

bank robbery	_____	scarf	_____
coach	_____	thesis	_____
tray	_____	curriculum	_____
sit-in	_____	appendix	_____
hold-up	_____	alumnus	_____
knife	_____	cactus	_____
sleeping pill	_____	lady-in-waiting	_____
calf	_____	zero	_____
water-bottle	_____	Afro	_____
auto	_____	bacterium	_____
nanny	_____	axis	_____
nanny-goat	_____	species	_____
head-master	_____	mouse-hole	_____
headache	_____	specimen	_____
moth	_____	grown-up	_____
hoof	_____	attorney general	_____
woman-doctor	_____	commander-in-chief	_____
video	_____	consul general	_____
wife	_____	man-of-war	_____

godfather	_____	notary public	_____
flamingo	_____	sheriff	_____
taxi-driver	_____	cliff	_____
studio	_____	close-up	_____
mother-in-law	_____	fountain pen	_____

4. Write the plural forms of the following nouns.

poet laureate	_____	patio	_____
shut-in	_____	hairdo	_____
atlas	_____	abdomen	_____
church	_____	kilo	_____
topaz	_____	alumna	_____
knife	_____	soprano	_____
Czech	_____	tango	_____
patriarch	_____	Eskimo	_____
guy	_____	avocado	_____
artery	_____	embargo	_____
cuff	_____	mosquito	_____
elf	_____	tornado	_____
wolf	_____	cargo	_____
wharf	_____	veto	_____
alibi	_____	banjo	_____
woman-teacher	_____	cookie	_____
ski	_____	bee	_____
sky	_____	arena	_____
goldfish	_____	moose	_____
cuckoo	_____	herring	_____
shampoo	_____	reindeer	_____
zoo	_____	bonus	_____
concerto	_____	circus	_____

5. Write the plural forms of the following nouns.

woman-driver	_____	stomach	_____
alley cat	_____	libretto	_____
cranberry	_____	tempo	_____
pie	_____	apple tree	_____
terminus	_____	man-at-arms	_____
fungus	_____	spoonful	_____
bacillus	_____	stepchild	_____
chorus	_____	manservant	_____
campus	_____	gentleman	_____
stimulus	_____	gentleman farmer	_____
dilemma	_____	toothpick	_____
quota	_____	toe	_____
gulf	_____	disco	_____
sonata	_____	spy	_____
alga	_____	dragonfly	_____
villa	_____	man-eater	_____
matrix	_____	mandate	_____
symposium	_____	salesman	_____
museum	_____	salesperson	_____
erratum	_____	sales clerk	_____
forum	_____	prognosis	_____

ellipsis	_____	prisoner-of war	_____
parenthesis	_____	prison visitor	_____
electron	_____	princess royal	_____

6. Write as many sentences as you can using at least two of the plurals from previous exercises in every sentence.

7. Insert these combinations in the following sentences.

school hold	team is	class is
school holds	team are	class are
group is	committee is	family has
group are	committee are	family have

1. a. Our _____ moved to a new house.
b. My _____ changed their attitude to food.
2. a. Our _____ sport competitions each spring.
b. In the USA, a state _____ no religious lessons.
3. a. This football _____ the most experienced.
b. Our basketball _____ together again.
4. a. My _____ usually on the second floor.
b. This _____ going to have a party.
5. a. The smallest _____ teenagers.
b. The women's _____ the first in the list.
6. a. The teachers' _____ going to study this questions.
b. The _____ composed of the most experienced teachers.

8. Complete the sentences with one of the given nouns and an appropriate form of the verb in brackets. If a singular and plural verb forms are possible, use both.

audience	class	university	crew	jury
orchestra	press	team	the United Nations	

1. The _____ its first match at its home ground. (*play*)
2. If the _____ to host the conference, I don't know where we will hold it. (*refuse*)
3. The world-wide TV _____ for the cup final _____ expected to be 200 million. (*be*)
4. The Junior Book Prize _____ four adults and four children. (*include*)
5. The _____ classical concerts throughout the year. (*perform*)
6. The _____ all passed the final exam. (*have*)
7. The _____ a picture of chaos in our schools, but it's not like that at all. (*present*)
8. _____ ordered an investigation of the capture of members of its peace-keeping force in eastern Africa. (*have*)

9. Choose the most suitable word underlined.

1. Ukraine and England have different weather/weathers.
2. We couldn't find suitable accommodation/accommodations for all of you.
3. Please, hand in your paper/papers.
4. People's skin is covered in tiny hair/hairs.
5. From the menu I chose chicken/chickens.
6. I'd like tea, toast/toasts, and fruit, please.
7. I'm afraid of thunder and lightning/thunders and lightnings.
8. All the passengers can insure their baggage/baggages.
9. He is a millionaire and owns a lot of business/businesses.
10. Do you have a copy of the complete work/works of Pushkin?
11. I'm going out tonight with a few of my company/friends.
12. This city has quite a good beach/seaside.

13. What is the news? Can I look at your paper/journal.
14. I'd like to know about buses to Lviv. Could you give me a/an information/timetable.
15. Here is your ticket. Do you have any luggage/suitcase?
16. I bought a sliced bread/loaf.
17. Do you have a licence/permission for this gun.
18. He couldn't go to work because he had a bad cold/flu.
19. You must leave your car in this car-park/parking.
20. She went on a long journey/travel by train.

10. Choose the correct form of the verb.

1. These grapes (is/are) sour.
2. The news (is/are) good.
3. The tights (is/are) new.
4. The white chalk (is/are) of bad quality.
5. All mother's advice (is/are) useful.
6. The new furniture(is/are) in the hall.
7. The police (is/are) chasing the robber.
8. Your clothes (is/are) shabby.
9. Your knowledge of French (is/are) excellent.
10. Gymnastics (is/are) his hobby.
11. The USA (is/are) in North America.
12. The Japanese (is/are) proud of their history.
13. The scissors (is/are) very sharp, don't cut yourself.
14. A number of students (is/are) absent today.
15. The fish in the aquarium (is/are) red and gold.
16. Two hours (is/are) enough to finish your work.
17. The Netherlands (is/are) a rich country.
18. Chinese (is/are) difficult to learn.
19. Two hundred kilometres (is/are) too tiring for children.
20. Politics (is/are) a social science.
21. Physics (was/were) more difficult for me at school.
22. Mumps (is/are) a children's disease.
23. His belongings (is/are) in his room.
24. Darts (is/are) his favourite game.
25. This cloth (feel/feels) smooth.
26. Phonetics (is/are) hard for many students.
27. There (is/are) a lot of food in the fridge.
28. A couple of strangers (is/are) waiting for you outside.
29. 100 dollars (is/are) his weekly salary. One of my children (has/have) got married.
30. The majority of students (attends/attend) scientific libraries.
31. A great number of parents (worries/worry) about their children's future.
32. A group of teenagers (is/are) organising a concert.
33. The United Arab Emirates (is/are) a very rich country.
34. Hamburger and chips (costs/cost) five hryvnas.
35. More than one candidate (was/were) suggested aid.
36. Two kilos (is/are) too little for the new-born baby.
37. The rest of chickens (was/were) safe.
38. A lot of shops (is/are) open at weekends.
39. The majority (has/have) voted for the republican candidate.
40. A number of good reasons (was/were) given by my uncle to explain the accident.
41. The police (thinks/think) that the robber will be caught soon.
42. The wages (was/were) raised.
43. Tonight, there (is/are) athletics on TV.

44. Love (is/are) the reason for happiness in the world.
45. Our kitchen scales (is/are) quite accurate.
46. People (is/are) unhappy with the new tax system.
47. Her good looks always (get/gets) her what she wants.
48. The young couple (is/are) getting married next month.
49. The audience (was/were) given free tickets for the next show.
50. Fish (is/are) easy to look after as pets.
51. The stair (is/are) over there.
52. His accommodation (is/are) luxurious.
53. Evidence (is/are) needed before the trial can continue.
54. The company (is/are) going to employ new staff.
55. This machinery (is/are) very noisy.
56. The committee (is/are) meeting tonight.
57. (Is/Are) there any statistics on road accidents?
58. Many species of birds (have/has) disappeared.
59. This (is/are) quite a rare species.
60. His company's headquarters (is/are) in Paris.
61. The goods (have/has) arrived.
62. The crew (is/are) young.
63. Where (do/does) your family live?
64. His binoculars (is/are) broken.
65. Twenty-five degrees (is/are) too warm for these plants.
66. The staff (is/are) happy to meet the new boss.
67. This watch (needs/need) repairing.
68. The money she earns (is/are) not enough.

11. Make your own sentences according to the model.

MODEL: binoculars (excellent) – *The binoculars are excellent.*

1. trousers (tight)
2. lodgings (expensive)
3. goods (cheap)
4. scales (inaccurate)
5. shorts (too short)
6. measles (quite serious)
7. spectacles (new)
8. pajamas (warm)
9. stairs (wooden)
10. braces (old)
11. troops (brave)
12. pincers (bad)
13. darts (interesting)
14. the crowd (violent)
15. the police (efficient)
16. draughts (table game)
17. electronics (modern science)
18. physics (his weak point)

12. Correct mistakes in the following sentences if there are any.

1. The United States come top on the list of countries with well-developed economy.
2. A report in *the Times* detail the royal wedding.
3. *Northern Lights* are one of my favourite books.
4. The stairs leading to the first floor were steep.
5. The phrase “men in white coats” are used to talk about psychiatrists.

6. Musical chairs are a party game where everybody dashes for a seat when the music stops.
7. Bill Clinton's politics was inspired by John Kennedy.
8. Phenomena such as sun spots have puzzled scientists for centuries.
9. The research data was collected in July 2011.
10. The coastal surroundings of the village is attractive.
11. Ten kilometres are a long way to run if you're not fit.

13. Match the following collective nouns with their definitions, translate the phrases into Ukrainian.

#	COLLECTIVE NOUN		DEFINITION	TRANSLATION
1	flock	a	a group of animals of the same type that live and feed together (cows, deer, elephants)	
2	pack	b	a group of sheep, goats, or birds	
3	team	c	a collection of books	
4	congregation	d	a large organized group of soldiers	
5	library	e	the group of people responsible for controlling a country or a state	
6	army	f	a group of military ships	
7	bunch	g	a group of people who gather in a church	
8	swarm	h	a large number of people gathered in the street	
9	crew	i	a group of animals that hunt together (dogs, wolves)	
10	herd	j	a group of people who share the same language, history, culture	
11	crowd	k	a group of people who play a particular sport or game	
12	government	l	a large group of insects (bees)	
13	staff	m	a group of fish	
14	committee	n	all the workers employed in an organization	
15	race	o	a number of things of the same type (keys, flowers, bananas)	
16	fleet	p	a group of people chosen to make decisions or to deal with a particular subject	
17	audience	q	a group of people together	
18	jury	r	a group of people who have gathered to watch or listen to smth	
19	council	s	a group of people who decide who is the winner of a competition	
20	club	t	a group of students	
21	class	u	a group of people who meet regularly for a particular activity	
22	group	v	a group of people elected to govern a city	

23	shoal	w	a number of people or things that are together in the same place
24	company	x	all the people working on a ship, plane

14. Translate the following sentences into English.

1. Ці новини вже всім відомі.
2. Не знаю, чи важлива ця інформація?
3. Це твої гроші, чи не так? Вони мені не потрібні.
4. Боюсь, що ваші поради не для мене.
5. Думаю ваші знання недостатні.
6. Якого кольору в неї волосся?
7. Фрукти привезуть завтра.
8. Який зміст першої частини книги?
9. Ми їмо багато різних фруктів улітку.
10. Розкажіть про свої уподобання.
11. Наш клас дуже дружний.
12. Сьогодні одяг дуже дорогий.
13. Ніколи не розповідай про свої почуття у присутності незнайомих людей.
14. Коли батько дізнається про витрати, він буде незадоволений.
15. Оркестр складається з двадцяти чоловік.
16. Велосипед — це транспортний засіб.
17. Велосипед і автомобіль — це транспортні засоби.
18. Вона збирається написати серію статей про театр.
19. На нашому телебаченні багато іноземних серіалів.
20. Поки ми йшли по лісу, ми бачили багато видів пташок.
21. О котрій годині новини по телебаченню?
22. Вівці пасуться на полі.
23. Незабудки — це її улюблені квіти.
24. Публіка хоче знати більше про свого улюбленого актора.
25. Зміст вашої роботи незрозумілий.
26. Твій одяг у шафі.
27. Ці ножиці не дуже гострі.
28. В офісі було два сейфа.
29. Ці природні явища дуже цікаві.

III. Підведення підсумків. Домашнє завдання.

*Your home assignment is to make up a **story** using as many nouns from the lesson as possible.*